

VALS SPEL

Brave New Books

Eerste druk © Geert Fokkens
Coverfoto: © NL.Depositphotos
ISBN: 978-94-021-3212-0

Uitgeverij: Brave New Books (onderdeel van Singel Uitgeverijen, Amsterdam)
www.bravenewbooks.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

GEERT FOKKENS

**Uit de serie:
RP-Westerlee**

VALS SPEL

Hoofdstuk 1

Met een diepe zucht betrad Douwe Rademaker de kantoorkamer van de groepscommandant van de landgroep Scheemda. En op dit moment was hij dat zelf, zij het tijdelijk. Het was vrijdagochtend negen uur en hij had net de ochtendbriefing afgerond en zijn mannen waren erop uit getrokken voor hun dagelijkse routine.

Hij ging achter het bureau zitten en pakte de stapel meldingsrapporten om die nog eens door te lopen. Hij had ze al vluchtig gelezen toen hij die ochtend in dienst kwam, maar hij wilde zeker weten dat hij niets over het hoofd had gezien wat van belang was.

Fokko Mulder, de werkelijke groepscommandant van de landgroep Scheemda, had een week vakantie. Toen hij trouwde was hij al niet zo erg jong meer en daarom ook laat vader geworden. Hij had nu een dochter van tien jaar en die ging dus nog naar de lagere school. Eind oktober hadden alle scholen herfstvakantie en Mulder besloot om die week met zijn gezin erop uit te trekken. Mulders officiële plaatsvervanger was een opperwachtmeester die Lammert Bosma heette. Echter was Bosma al geruime tijd ziek en de verwachting was dat hij nog voor het eind van dat jaar geheel zou worden afgekeurd. Na Mulder was Douwe Rademaker de hoogste in rang binnen de landgroep, hoewel hij als adjudant net zo hoog was als Mulder. Maar hij was geplaatst als surveillant zonder commando in het onder de landgroep vallende dorpje Westerlee. Daar was hij de maat van wachtmeester 1^e klas Jan Vink. Dat had alles te maken met het conflict dat hij had gehad met de korpsleiding in de tijd dat hij nog het hoofd van de groep ED¹ was bij de districtsrecherche en de daaruit voortgekomen gedwongen overplaatsing.

Uiteraard was het uitgesloten dat Bosma het slachtoffer zou zijn van dit akkefietje en dat hij door Douwe gepasseerd zou worden in de commandolijn van de landgroep. Maar door zijn langdurig ziekteverzuim ontkwam men er nu niet aan. De groepscommandant ging met vakantie en bij gebrek aan een plaatsvervanger kwam automatisch de eerstvolgende in rang in aanmerking om hem te vervangen. Douwe zat er dus aan vast, want hij kon natuurlijk niet zomaar een dienstorder naast zich neerleggen.

Maar Mulder, met wie hij goed kon opschieten, had het hem gemakkelijk gemaakt. Hij had alle belangrijke zaken afgehandeld en de minder urgente kwesties had hij voor die week in een afgesloten kast opgeborgen. Slechts een paar lopende maar kleine zaken bleven voor hem liggen. En Mulder bleef maar een week weg. Het werd dan ook een rustige week zonder al te grote problemen. Tijdens het weekend kon hij gewoon thuisblijven; hij hoefde dan alleen op te draven wanneer er zich calamiteiten voordeden. En die waren er niet.

---

¹ ED = Ernstige Delicten

Maar het venijn zat in de staart. Douwe had net de meldingsrapporten in een ordner gestopt en was begonnen de telexberichten van de afgelopen vierentwintig uur door te nemen toen de telefoon op z'n bureau overging. Het was opperwachtmeester Smit, de dienstdoende wachtcommandant van die dag. Hij deelde hem mee dat er een oude vijand aan de balie stond. Even later werd luitenant De Jong samen met een administratieve ambtenaar zijn kamer binnengelaten.

De Jong was indertijd de directe oorzaak geweest van Douwe's gedwongen overplaatsing. De reden was een mislukte ME-optreden waarbij de onervaren De Jong de schuld gaf aan Douwe die dat op zijn beurt niet pikte. Het gevolg was dat Douwe werd overgeplaatst naar Westerlee en dat De Jong werd ontheven van zijn commando over het ME-peloton.

Natuurlijk was de verstandhouding tussen de beide politiemannen er sindsdien niet beter op geworden. Maar gelukkig kwamen zij elkaar nooit tegen, want De Jong was het plaatsvervangend hoofd van Comptabiliteit en die afdeling zat op het districtsbureau van de Rijkspolitie in Groningen-Stad. In feite had luitenant De Jong op die post een niet zo belangrijke administratieve functie, wat ook niet geheel toevallig was.

Echter een van zijn taken was het controleren van de financiële administraties van de landgroepen. En hij had uitgerekend deze dag uitgekozen om de kleine kas van de landgroep Scheemda te inspecteren. En uitgerekend was het zeker, want Douwe wist inmiddels dat De Jong er kennelijk behagen in schepte om dit soort controles vooral uit te voeren wanneer de betreffende verantwoordelijken toevallig afwezig waren.

De groepsadministratie en daarbij de kleine kas werd in Scheemda beheerd door een vrouwelijke administratieve ambtenaar, Jannie Mandemaker. Jannie was een moeder van zesendertig jaar en ook zij had tijdens de herfstvakantie een weekje verlof opgenomen om die met haar kinderen door te brengen.

Uiteraard was Mulder als groepscommandant de eindverantwoordelijke, maar bij afwezigheid van zowel Mulder als Jannie Mandemaker was het aan Douwe om luitenant De Jong te woord te staan en uitleg te geven aan de vragen die hij had. En vanaf het begin had hij door dat De Jong dit een uitgelezen kans vond om zijn oude tegenstander eens het vuur na aan de schenen te leggen.

Douwe wist dat Jannie een zeer nauwgezet persoon was waar absoluut niets op aan te merken viel. Voor haar integriteit stak hij zijn handen in het vuur en inderdaad bleek elke betaling te zijn gedekt door een kwitantie en een door adjudant Mulder getekende betalingsopdracht. Desondanks vond De Jong het nodig om vragen en opmerkingen te plaatsen bij bepaalde uitgaven. Opmerkingen die vooral te maken hadden met het betalingspatroon en het uitgavenbeleid. Aangezien Douwe nooit wat te maken had gehad met de kleine kas kon hij daar natuurlijk geen antwoord op geven. Maar daar dacht De Jong toch heel anders over. Als plaatsvervanger had hij minstens daarvan op de hoogte moeten zijn, anders kon hij immers nooit de groepscommandant volledig

vervangen! Ook was De Jong van mening dat Douwe erg traag was met het afstorten van geld van een aantal betaalde boetes. Boetes van bekeuringen die pas een dag eerder waren uitgeschreven. Het was te belachelijk voor woorden! Desondanks hield Douwe zich in, zij het met grote moeite. Hij had direct door dat de jonge luitenant erop uit was om hem het bloed onder de nagels vandaan te zuigen. Maar ondanks zijn ergernis moest hij er ook wel om lachen. De Jong was nog steeds dat kleine kind, jong en onervaren. Maar ook erg gefrustreerd wanneer hij zijn zin niet kreeg.

Waar Douwe zich het meeste aan ergerde was dat deze blaag, die rechtstreeks van de politieacademie was gekomen en die nooit enige ervaring op een landgroep of bij welk executief onderdeel dan ook had opgedaan, eventjes hier naartoe kwam om iedereen de les te lezen. Dat was ook de diepere oorzaak van hun conflict geweest. Maar Douwe nam zich voor om zich nu niet uit de tent te laten lokken door deze onvolwassen klootzak.

Dus, met enige inspanning, bleef hij rustig. En op die manier hield hij de zaak goed in de hand. Desondanks kon hij niet voorkomen dat zijn lichaamshouding minachting uitstraalde en dat De Jong dat wel degelijk doorhad. Hij merkte het aan diens gedrag dat steeds kinderachtiger werd. Maar uiteindelijk was hijzelf de grote winnaar van deze versie van hun oude vete en hij nam niet de moeite om die voldoening te verbergen. Bovendien was hij ervan overtuigd dat Mulder nooit gekke dingen zou doen wanneer het uitgaven van de kleine kas betrof en dat hij voor exceptionele gevallen altijd eerst toestemming vroeg aan de districtsleiding.

Omdat De Jong slecht tegen zijn verlies kon bleef hij maar doorzeuren. Douwe begon er net een beetje genoeg van te krijgen toen hij werd gered door de gong. De gong was in dit geval de bel van de telefoon. Toen hij opnam bleek het de wachtcommandant te zijn die via de interne lijn melding maakte van een ernstig verkeersongeluk op de Rijksweg.

Hij legde de hoorn op de haak en stond op. De Jong keek hem verwonderd aan. “Sorry, luitenant, maar ik moet weg. We hebben een calamiteit en mijn aanwezigheid wordt gewenst.”

De Jong werd nijdig. “Oh ja, adjudant? Kunnen uw mannen dat niet zelf afhandelen?”

Douwe schudde zijn hoofd. “In dit geval niet. Zet u de vragen die u nog heeft maar even op papier, dan overleg ik die maandag wel even met adjudant Mulder. De wachtcommandant helpt u wel even verder. Goedendag, luitenant.” En tegen de administratieve ambtenaar: “U ook een goede dag gewenst. Prettig kennis met u te hebben gemaakt.” En hij was het kantoor uitgelopen, de jonge officier in grote ergernis achterlatend.

Met loeiende sirene reed de surveillancewagen met daarin Douwe het parkeerterrein van het bureau af. Het groepsbureau lag aan het Winschoterdiep en direct over de ophaalbrug kwamen ze al op de Rijksweg, de provinciale weg

die parallel liep aan het diep. De wachtmeester die dienstdeed als chauffeur sloeg linksaf in de richting van Zuidbroek. Uit de richting van het oude dorp Scheemda, dat aan de andere kant van de weg lag, kwam ook al een surveillancebus met veel toeters en bellen aanstormen.

Ze hoefden niet ver te rijden. De ravage was enorm en al van grote afstand te zien. Toen ze uitstapten kwam er ook een wagen met collega's van Zuidbroek uit de tegenovergestelde richting aansnellen.

Douwe stapte uit en nam de situatie in ogenschouw. Er was een grote truck met oplegger bij betrokken, geladen met strokarton. Hij zat half in de greppel die langs de weg liep. Twee personenauto's waren geheel vernield, een daarvan zodanig dat hij niet direct kon zien welk merk het betrof. Het lichaam van een man, kennelijk uit een van de voertuigen geslingerd, lag in een onnatuurlijke houding op het wegdek dat uit betonplaten bestond. En verder was het stil. Akelig stil!

Terwijl de wachtmeesters zich om de gewonden bekommerden en andere het verkeer tot stilstand brachten in verband met de veiligheid nam Douwe de mobilifoon ter hand om te verifiëren of er al ambulances onderweg waren. Hij verzocht tevens assistentie van de brandweer en bestelde kraanwagens om de wrakken te bergen.

De hele middag waren ze bezig. De brandweer, onder leiding van Douwe's vriend Jelle Bootsma, moest een vrouw uit een van de personenauto's bevrijden. Ambulances reden af en aan. Er waren drie doden en twee zwaargewonden te betreuren. De vrachtwagenchauffeur was lichtgewond maar verkeerde in een zodanige shocktoestand dat hij voorlopig niet gehoord kon worden.

De districtsverkeersdienst had een busje van de Ongevallendienst gestuurd en de bemanning daarvan begon een nauwgezet onderzoek.

Tot overmaat van ramp begon het hard te regenen en stak de wind flink op. De herfst had deze dag uitgekozen om voor het eerst dit jaar zich goed te laten gelden.

Tegen de tijd dat de schemer inviel lukte een zware kraanwagen het uiteindelijk om de truck met oplegger uit de greppel te slepen. Daarvoor had eerst de lading strokarton overgeladen moeten worden op een andere vrachtwagen.

Douwe had intussen een redelijk beeld gekregen van de toedracht van het ongeval. Volgens getuigenverklaringen, wat later werd bevestigd door het onderzoek van de Ongevallendienst, had een van de personenauto's een verkeerde inhaalmanoeuvre uitgevoerd. Hij had daarmee de tegemoetkomende vrachtwagen geraakt. Die was daarop onbestuurbaar geworden en op de linker weghelft terechtgekomen waar een tweede personenauto er frontaal op was gereden. Tenslotte was de truck in de greppel tot stilstand gekomen. Zelden hadden Douwe en zijn mannen zo'n bizar ongeluk meegemaakt.

Het was al acht uur voordat alles was opgeruimd en de Rijksweg weer vrij kon worden gegeven voor het verkeer. Eindelijk kon hij zijn mannen laten inrukken.

Koud en nat zaten ze daarna op het bureau onder het genot van een kop koffie de zaak na te praten. Toen de meeste mannen waren vertrokken besloot Douwe om het gehele voorval nog even aan het dagrapport toe te vertrouwen om te voorkomen dat hij de volgende dag, zaterdag, speciaal daarvoor naar Scheemda moest komen.

Ondertussen was het steeds harder gaan waaien en het leek erop dat de eerste herfststorm van dat jaar zich aankondigde. Het groepsbureau was eigenlijk een noodgebouw dat voornamelijk uit hout was opgetrokken. Tien jaar eerder was het hier, aan de oever van het Winschoterdiep, geplaatst in afwachting van de nieuwbouw van een definitief onderkomen. Tot nu toe was dat om diverse redenen er nog niet van gekomen. Dit tot ergernis van de mensen die er moesten werken, want het naastgelegen kanaal was sterk vervuild en vooral bij warm weer stonk het als een oordeel.

Het houten gebouw was echter nu langer in gebruik dan wat oorspronkelijk was bedoeld. En onvermijdbaar kondigden zich nu allerlei gebreken aan. Vooral met het weer als op deze avond was het er koud en klam en vooral tochtig. Douwe had er last van terwijl hij in zijn nog natte uniform met verkleumde vingers het rapport zat uit te typen.

Toen hij daarmee klaar was liep hij naar het wachtlokaal. Hij merkte dat het daar nog erger was dan in zijn kantoorkamer. De tussendeur tussen het voorportaal en de publieksruimte zwaaide piepend heen en weer. Wachtcommandant Smit had nietmachines en perforators geplaatst op de papieren die op de balie en zijn bureau lagen om te voorkomen dat die wegwaaiden.

Douwe krabde achter z'n oren. "Dat gaat zo niet," merkte hij op, "we steken de kachels aan."

De verwarming van het gebouw bestond uit gashaarden, gestookt met de nieuwste energiebron van deze tijd, aardgas. Datzelfde aardgas werd hier dicht in de buurt uit de Groningse bodem gewonnen.

Omdat de haarden maandenlang geen dienst hadden gedaan duurde het even voordat ze waren opgestart. Maar toen werd het al gauw aanzienlijk aangenamer in het bureau. Voldaan en genietend van de zich door het gebouw verspreidende weldadige warmte zaten ze van een beker koffie te genieten.

Douwe keek op z'n horloge. Het was bijna tien uur en hij vond het nu welletjes. "Tijd om naar huis te gaan," kondigde hij aan met enige stemverheffing om boven het geluid uit te komen van de telefoon die net begon te rinkelen.

Smit nam op. Hij schreef wat gegevens op een bloknoot en legde daarna de hoorn weer op het toestel. Hij keek Douwe aan. "Een melding van een inbraak," zei hij.

"Waar?"

"In Eexta, bij slachterij Miedema."

"Wat is het probleem?"

Gelaten haalde Smit zijn schouders op. "Ik heb op dit ogenblik niemand meer over om er naartoe te sturen."

Douwe, die net zijn overjas aantrok, dacht even na. “Weet je wat? Stuur wachtmeester Vink van Westerlee er maar heen. Onderweg naar huis kom ik er toch langs, dan neem ik samen met hem wel even de boel op.”

Hij stapte in zijn Volkswagen Kever en reed het parkeerterrein van het bureau af. Het was niet ver. In feite stond het bureau zelf al in Eexta, want wanneer je vanaf de Rijksweg de ophaalbrug over het Winschoterdiep passeerde reed je direct Eexta binnen en dan kwam je als eerste langs het bureau dat dan links van de weg stond.

Eexta is een buurtschap dat onderdeel vormt van Scheemda. Het is voornamelijk een villawijk bewoond door de notabelen van de gemeente, zoals bijvoorbeeld de burgemeester. Naast het huis van de burgemeester stond de kapitale villa van dokter Harinxma die daar ook zijn praktijk uitoefende. Aan de andere kant van Eexta lag een klein industriegebied, eerder een bedrijventerrein. Daar stond onder andere de coöperatieve melkfabriek met daarnaast de slachterij van Miedema dat tevens een vleesverwerkingsbedrijf was. Onderweg passeerde hij eerst nog het NS-station van Scheemda. Direct daarna kruiste hij een industriespoor dat van de slachterij naar de spoorbaan liep. Hierover werden de producten van Miedema met koelwagens het land in vervoerd.

Hij stuurde de Kever het fabrieksterrein op. Het was er donker. Recht voor hem was het kantoorgebouw dat opviel door het witte pleisterwerk dat zelfs op deze donkere stormachtige avond goed zichtbaar was. Links daarvan stond de fabriek waar vleeswaren werden geproduceerd en rechts de slachterij. In het licht van zijn koplampen zag hij twee trailers van de Firma Lange staan waarmee kennelijk slachtvee was aangevoerd.

Hij parkeerde zijn auto achter een witte Chevrolet Impala die direct voor de toegang van het hoofdgebouw stond en stapte uit. De wind rukte direct aan zijn uniform en hij besloot daarom zijn pet in de auto achter te laten. Hij rende naar de monumentale deur en belde aan. Het vooruitstekende afdakje boven hem bood maar weinig beschutting tegen de regenvlagen. En het duurde lang voordat er werd opengedaan.

In de verte hoorde hij naderende voetstappen, hol klinkend in de gang die, naar hij aannam, zich achter de deur bevond. Toen dan eindelijk die deur openzwaaide stapte hij direct in de droge windvrije ruimte voordat hij zich aan zijn gastheer voorstelde. Die wilde meteen de deur achter Douwe sluiten maar die zag op dat moment het politiebuisje van Jan Vink het terrein oprijden. “Wacht even, mijn collega komt eraan.” De man keek naar buiten en hield de deur voor Jan open.

“Foei, wat een weer!” proestte die toen hij hard hollend de stoep op kwam. Hij sloeg het water van zijn pet die hij niet in zijn auto had laten liggen.

De deur ging nu dicht en de man draaide zich naar de beide politiemannen. “U bent ondanks het weer toch nog vrij snel gekomen,” complimenteerde hij hen. Hij stak zijn hand uit en zei: “Fré Miedema, aangenaam.” Douwe en Jan schudden de toegestoken hand en stelden zich ook voor.

Miedema was de directeur van het bedrijf. Hij was nog vrij jong, tussen de vijfendertig en veertig schatte Douwe hem. Hij had een knap gezicht met golvend bruin haar en zijn bovenlip werd gesierd door een goed verzorgde snor. Hij was gekleed in een modieus driedelig grijs waarvan op de schouders van zijn colbert een paar regendruppels lagen.

De vleesverwerkingsfabriek, wist Douwe, was een familiebedrijf. Ongeveer twee jaar eerder had Fré Miedema de leiding overgenomen van zijn vader, Bertus Miedema, die overigens nog wel grootaandeelhouder was. Diens vader, Albert Miedema, was de oprichter van het bedrijf. In 1881 was Albert begonnen in Heiligerlee met een gewone slagerij en had deze in de loop der jaren weten uit te bouwen tot een groot vleesbedrijf. Tijdens de Eerste Wereldoorlog sloeg hij de slag van zijn leven omdat hij een contract in de wacht wist te slepen om het Nederlandse leger, dat toen gemobiliseerd was, van vlees en vleeswaren te voorzien. In die tijd werd in Eexta de vleesfabriek gebouwd.

In de Tweede Wereldoorlog speelde zijn zoon Bertus een wat minder fraaie rol. Hij voorzag het Duitse leger van vlees. Hij had dat nooit als collaboratie of landverraad beschouwd. Zaken zijn zaken was zijn motto en hij moest in die moeilijke tijd alle zeilen bijzetten om zijn bedrijf te laten overleven.

Fré Miedema ging de beide politiemannen voor door de gang. De vloer bestond uit zwarte en witte marmeren tegels zodat het wat weg had van een dambord. Nadat zij de receptie waren gepasseerd zagen de beide politiemannen links en rechts diverse kantoren, althans de deuren ervan die allen in een donkere houtsoort waren uitgevoerd. Op koperen naamplaatjes stond vermeld wie daar hun werk deden. Zo kwamen zij langs de bedrijfsleiding van de slachterij die rechts van de gang was gehuisvest en die van de vleeswarenfabriek aan de linkerzijde. Allemaal erg logisch omdat ze op die manier ook direct aan de respectievelijke bedrijven grensden.

Halverwege de gang was er een brede houten trap met fraai bewerkte leuning. Miedema zette zijn voet op de eerste met een rode loper bedekte trede toen Douwe de gang inkeek die achter de trap doorliep, maar verder in het duister was gehuld.

“Wat is daar?” informeerde hij.

Miedema hield in en antwoordde: “Daar is een testlaboratorium waar het vlees wordt gekeurd en verder nog de grote kantine.” Douwe knikte en de drie mannen liepen naar de eerste verdieping.

Hier was de vloer belegd met een mozaïekparket. En ook hier weer donkere houten deuren aan beide zijden van de gang met koperen naamplaatjes. Aan de slachterijkant zag Douwe de salarisadministratie en de verkoop- en exportafdeling.

Aan de vleeswarenkant was de boekhouding en Miedema stopte bij deze deur. Douwe keek verder de gang in. Voordat hij wat kon vragen zei Miedema die zijn nieuwsgierigheid merkte: “Daar, aan de voorkant, zijn mijn kamer en die

van de procuratiehouder en nog een klein kantoortje van de secretaresse die voor ons beide werkt.”

Ze liepen nu het kantoor van de boekhouding binnen. Het was een ruimte waar vier houten bureaus stonden. Tegen de wand aan de gangzijde stond een hele batterij dossier- en archiefkasten. De ramen in de tegenoverliggende wand keken uit over het dak van de productiehal van de vleeswarenfabriek dat bestond uit rijen schuine glazen panelen waartussen de regen grote waterplassen had gemaakt. Het was donker zodat er verder niet veel te zien was.

Aan het eind van het kantoor, of eigenlijk aan het begin als je rekest vanaf de voorzijde van het gebouw, was een kamer afgescheiden doormiddel van een glazen wand met een deur. Dat was het kantoor van de boekhouder, de chef van de afdeling dus. Daar stond een grote zwarte en vooral antieke brandkast tegen de achterwand. De massieve stalen deur stond open.

Zonder wat aan te raken bekeken Douwe en Jan de situatie. Ze constateerden dat de brandkast beveiligd werd met een cijferslot die op de deur zat. Je moest de cijfercombinatie weten om hem te kunnen openen. Douwe gluurde langs de schuin openstaande deur de brandkast in. Behalve een metalen kistje zag hij verder niets.

Op dat ogenblik hoorden de mannen de grote voordeur beneden dichtslaan en voetstappen kwamen de trap op naar boven. Even later betrad een man in een regenjas het boekhoudkantoor. Hij had zijn hoed in de hand zodat ze zagen dat hij behoorlijk kalend was. Douwe schatte hem op ongeveer vijfenvijftig jaar. Miedema stelde hem voor als Menno Drukker, de boekhouder. “Ik heb hem ook maar gelijk gebeld, want hij weet het beste wat er allemaal in lag,” verklaarde hij op de brandkast wijzend.

“Hoe hebt u het eigenlijk ontdekt?” vroeg Douwe.

“Tja, eigenlijk bij toeval,” antwoordde de directeur. “Ik zat thuis onder het eten met mijn vrouw te praten over een bespreking die ik maandagmorgen in Leeuwarden heb. Toen bedacht ik ineens dat ik de stukken voor die bespreking op mijn bureau had laten liggen. Ik besloot om ze maar even op te halen zodat ik ze tijdens het weekend nog even kon doornemen. Wel, toen ik hier was gearriveerd en ik door de gang liep, hier op de eerste etage, zag ik dat de deur van de boekhouding openstond. Dat vond ik vreemd en daarom keek ik naar binnen. Ik zag toen dat het licht brandde in het kantoor van meneer Drukker en toen ik er naartoe liep zag ik dat de brandkast openstond.”

“Hoe laat was dat?”

“Mmm, eens kijken. Zo’n drie kwartier geleden. Ik denk dat het toen ongeveer kwart voor tien was.”

“Dus,” concludeerde Douwe, “als u niet toevallig naar de zaak was gegaan had u het nooit ontdekt.”

Miedema knikte. “Dan zou meneer Drukker het pas op maandagochtend hebben gemerkt, wanneer hij op z’n werk was gekomen.”

De genoemde meneer Drukker was op z'n hurken voor de brandkast gaan zitten. "Niets aanraken, hoor," waarschuwde Jan hem.

Drukker schudde zijn hoofd en inspecteerde vluchtig de inhoud van de kluis.

"Hebt u al enig idee wat er ontbreekt?" probeerde Jan.

"Jazeker," antwoordde de boekhouder, "er lag een bedrag van drieëntwintigduizend gulden op de bovenste plank. Dat is in ieder geval weg!"

"Zoveel?" riep Douwe uit. "Is het niet veiliger om zulke grote bedragen op de bank te zetten?"

Miedema glimlachte triest. "Eigenlijk zouden wij dat liever willen, meneer Rademaker. Maar het is nu eenmaal zo dat de meeste veehouders die aan ons leveren graag hun geld in contanten willen zien uitbetaald. Vooral de oudere boeren willen dat. Dat zijn ze jaren zo gewend. Ik weet het, het is ouderwets en eigenlijk niet erg veilig om met zulke grote bedragen rond te lopen. Maar probeer dat maar eens aan hun verstand te peuteren. Niets koppiger dan een Groninger boer!"

Douwe en Jan keken elkaar eens aan. "Wat mankeert er aan een bank?" vroeg de laatste zich af. "Het lijkt mij zo veilig als wat en ook erg makkelijk."

Miedema haalde zijn schouders op. "U zegt het, meneer Vink. En het meest absurde is dat wanneer een boer het geld eenmaal in zijn zak heeft hij direct naar de bank gaat om het op zijn rekening te storten!"

Douwe schudde ongelovig zijn hoofd en Miedema vervolgde: "Blijkbaar heeft een boer er meer vertrouwen in dat hij het zelf op z'n rekening stort dan dat wij het doen. Ik weet dat het psychologisch is, maar een boer voelt zich niet lekker gedurende de tijd die ligt tussen het moment dat wij het geld overmaken en het tijdstip waarop hij het afschrift met de bevestiging binnenkrijgt. Als hij het zelf stort krijgt hij meteen een bewijs van storting mee van de bank. Met dat bewijs is hij pas gelukkig."

"Maar dan had u, of uw personeel, toch het geld dat in de brandkast lag voor het weekend bij de bank kunnen afstorten," opperde Douwe, "of in ieder geval het grootste deel ervan."

"Wij hadden vanmiddag juist zestienduizend gulden bij de bank opgenomen," antwoordde Drukker vanaf de brandkast terwijl hij overeind kwam.

"Maandagochtend komt boer Klaassen uit Westerlee het geld ophalen voor de koeien die hij van de week heeft geleverd. En de Raiffeisenbank is altijd op maandagmorgen gesloten. Daarom hebben wij het geld nu alvast opgehaald."

Terwijl Douwe en Jan zich verbaasden over deze tamelijk primitieve gang van zaken nam Drukker Miedema apart en stond even zacht maar indringend met hem te praten. Toen wendde Miedema zich tot Douwe.

"Er is nog meer weg," verklaarde hij, "iets dat heel belangrijk is."

"Hoe belangrijk?" vroeg Douwe.

"Belangrijker dan het geld. Het zijn zeer gevoelige en daarom ook geheime bedrijfsgegevens."

Douwe trok zijn wenkbrauwen op. “Geheime bedrijfsgegevens? Neem me niet kwalijk, meneer Miedema, ik ben slechts een leek. Maar in mijn onkunde kan ik mij niet indenken wat er geheim kan zijn aan het slachten van koeien en varkens en het verwerken van het vlees daarvan.”

Miedema glimlachte triest. “Daar is op zich niets geheim aan, hoewel wij wel een paar recepten hebben voor het vervaardigen van bepaalde worstsoorten die wij liever niet in handen van onze concurrenten zien. Nee, dit ligt gevoeliger.”

“Legt u het me eens uit,” zei Douwe uitnodigend.

“Ziet u, wij zijn al een paar maanden in onderhandeling met de Coöperatie over de overname van onze vleeswarenfabriek. En deze onderhandelingen zijn nu in een cruciaal stadium gekomen. Voordat het zover was hebben er diverse onderzoeken plaatsgevonden en de resultaten van die onderzoeken zijn in rapporten vastgelegd. Zoals een technisch onderzoek naar de staat van conditie en onderhoud van het machinepark, een taxatierapport van de gebouwen, een accountantsonderzoek naar de solvabiliteit van de fabriek en meer van dat soort zaken. Al die rapporten waren verzameld en zaten in een dik dossier. En dat dossier lag in de brandkast en is dus ook verdwenen.”

“Ja maar,” bracht Douwe daar tegenin, “u kunt toch zo weer nieuwe exemplaren krijgen van de instanties die al die onderzoeken hebben gepleegd?”

“Zeker,” beaamde Miedema, “maar dat is het probleem niet.”

“Oh?” reageerde Douwe verbaasd.

“Het probleem is,” vervolgde Miedema, “dat deze gegevens niet in verkeerde handen mogen vallen. Zoals bijvoorbeeld in die van onze concurrenten.”

“Kan dat nadelig zijn voor de overname?”

“Absoluut, meneer Rademaker. Dat kan heel nadelig zijn. Want een concurrent die onze cijfers kent kan die gebruiken om onder onze duiven te schieten, om het zo maar eens uit te drukken. Dat kan betekenen dat wij onze prijs aanzienlijk moeten verlagen of, in het ergste geval, dat de overname in het geheel niet doorgaat en dat de Coöperatie in zee gaat met een bedrijf dat zich voordeliger aanbiedt dan wij kunnen doen.”

Douwe dacht een moment na. “Wat denkt u, meneer Miedema, zou daarom deze inbraak zijn gepleegd?”

Miedema schudde zijn hoofd. “Ik weet het niet. Het kan natuurlijk ook zijn dat de dief gewoon op het geld uit was en daarbij voor het gemak alles maar heeft meegenomen. Maar als hij weet wat die documenten inhouden kan hij ze alsnog aan de hoogste bieder verpatsen.”

Douwe liet dit op zich inwerken. Hij keek naar de brandkastdeur.

“Wat mij opvalt is dat er helemaal geen sporen van braak zijn. De deur is gewoon geopend doormiddel van de cijfercode. Nu weet ik dat een beroepskraker niet heel veel moeite zal hebben met zo’n ouderwetse brandkast. Desondanks moet ik rekening houden met de mogelijkheid dat de dader iemand is die de cijfercode kent. Kunt u mij vertellen wie in dit bedrijf op de hoogte is van de cijfercode?”

Miedema keek nadenkend voor zich heen. “Nou, dat is in de eerste plaats ikzelf, dan natuurlijk meneer Drukker, hier, en meneer Van der Brink.”

“Wie is Van der Brink?”

“Dat is onze procuratiehouder, Wim van der Brink. Hij woont in Winschoten. Ik zal u straks zijn adres geven.”

“En verder niemand?” vroeg Douwe.

“Bij mijn weten niet,” zei Miedema. “Heb ik gelijk, Menno?” Dat laatste vroeg hij aan de boekhouder. Die knikte bevestigend.

Jan had intussen alles genoteerd in zijn notitieboekje. Douwe keek nog eens in het rond. Hij kon echter niets bijzonders ontdekken. Hij wendde zich tot Miedema. “Vooralsnog denk ik dat wij er maar vanuit moeten gaan dat de dief het om het geld te doen was. Laten wij daarbij maar hopen dat hij niet weet welke waarde die papieren vertegenwoordigen. Er zal een sporenonderzoek moeten plaatsvinden door de technische recherche. Ik vrees echter dat dit pas maandagochtend kan gebeuren. Tot zo lang zullen we deze kantooruimte afsluiten en verzegelen.”

Het liep al tegen twaalf uur toen de beide politiemannen weer buitenstonden. Hoewel het nog behoorlijk hard waaide was het opgehouden met regenen. Bij de Volkswagenbus hielden zij even krijgsraad.

“Wat vind jij ervan?” vroeg Jan.

“In ieder geval was de inbreker exact op de hoogte met de omstandigheden in dit bedrijf,” antwoordde Douwe. “Of hij heeft zich laten insluiten toen het personeel naar huis ging, óf hij wist zich de toegang te verschaffen zonder braaksporen achter te laten. In beide gevallen wijst dat op iemand die hier niet geheel onbekend is. Daarbij komt dat hij vermoedelijk ook op de hoogte was van het ongewoon grote geldbedrag dat in de kluis lag. Maar ik denk dat de recherche zich daarmee moet bezig gaan houden. Wij hebben onze plicht gedaan. De zaak is verzegeld en morgen maken wij een proces-verbaal van bevindingen op. Ik ga nu naar huis, want ik ben al bijna zeven uur lang aan het overwerken! Ik kom morgen omstreeks koffietijd wel even naar het posthuis om aan het proces-verbaal te werken. Nu heb ik er geen zin in. Welterusten, Jan.”

Jan lachte en zei: “Jij ook welterusten, Douwe. Tot morgen.”

Hoofdstuk 2

De volgende morgen was het weer aanzienlijk verbeterd. Terwijl Douwe op z'n fiets naar het posthuis reed scheen de zon. Dat gaf het landschap een heel wat vriendelijker aanzicht, hoewel het er niet erg warmer door werd want er stond nog wel een stevige frisse bries.

Na de administratieve plichtplegingen bleef hij nog even hangen om samen met Jan en Margreet een kop koffie te drinken. Daarna ging hij weer op huis aan.

In principe moest hij thuisblijven vanwege het feit dat hij oproepbaar was voor het geval dat er zich bijzondere gebeurtenissen voordeden. Heel erg streng was die regel nu ook weer niet. Er was een afspraak dat iedere keer dat hij zijn huis verliet hij aan de dienstdoende wachtcommandant doorgaf waar en hoe hij dan te bereiken was. Bovendien had hij ook nog een mobilfoon in zijn eigen Volkswagen Kever.

Maar de dag verliep zonder enige bijzonderheden, eigenlijk een beetje saai. In de middag had hij zijn erf ontdaan van de grote hoeveelheid bladeren die tijdens de storm van de grote kastanjes waren gewaaid. Verder nam hij de tijd voor het draaien van zijn jazzmuziek en hij las een gat in het boek waarmee bezig was.

Vanwege zijn piketdienst kon hij die avond niet naar de kroeg gaan, zoals zijn gewoonte was wanneer hij in het weekend vrij was. Zijn vaste drinkmaat, Luppo Broere, wist al dat wanneer hij niet kwam dat het dan altijd in verband met dienst was.

Maar een bezoek aan Berend en Aaf kon hij wel doen. Hij kon hun telefoonnummer doorgeven aan de wachtcommandant zodat dit geen probleem vormde.

Tegen een uur of half negen had hij zijn Kever op de oprit van het winkeltje annex postagentschap geparkeerd en was hij via de achterdeur het woonhuis binnengegaan.

Berend, die aan kanker leed, was de afgelopen weken aanzienlijk achteruit gegaan. Hij weigerde echter om zich in het ziekenhuis te laten opnemen. Hij had al maandenlang in het ziekenhuis doorgebracht en hij wist dat het nu niet meer hielp. Zijn laatste dagen wilde hij thuis bij zijn gezin doorbrengen.

Toen hij binnenkwam viel het Douwe op hoe mager de buschauffeur begon te worden. Hij lag in de huiskamer in een gehuurd ziekenhuisbed en zoals gewoonlijk stak hij joviaal zijn arm omhoog. "Moj, dainder." Douwe schudde warm de hand van zijn vriend.

Dokter Harinxma deed alle mogelijke moeite om de pijn bij Berend zoveel mogelijk te verlichten en met gebruikmaking van de zwaarste middelen lukte hem dat tot nu toe aardig. Maar al die medicijnen waren eigenlijk puur gif en de morfine die de arts Berend dagelijks toediende werkte bovendien verslavend. En ondanks het feit dat hij niet al te veel pijn had kreeg hij wel last van andere ongemakken. Zijn ademhaling werd steeds oppervlakkiger en hij werd amechtig.